

СТ А Н О В И Щ Е

От: *проф. д-р Цветана Александрова Стоянова - катедра „Управление”, УНСС – София, научна специалност „Социално управление”, професионално направление 3.7. Администрация и управление*

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление (Проектно управление) в УНСС.*

Автор на дисертационния труд: *Ана-Мария Вълкова*
Тема на дисертационния труд: *Усъвършенстване на управлението на инвестиционни проекти в строителството*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 953/31.03.2026 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра Управление, факултет „Управление и администрация“* на УНСС по *научна специалност „Проектно управление“* съгласно Заповед на Ректора на УНСС №1113/28.04.2023 г. Обучението е осъществено в *свободна* форма през периода 04.2023-03.2026 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд, озаглавен **„Усъвършенстване на управлението на инвестиционни проекти в строителството“**, представлява задълбочено изследване, посветено на важен аспект от управленската теория и практика. Той е с общ обем от 173 и е структуриран логично и последователно следвайки класическата постановка: въведение,

теоретичен обзор, методология, емпирично изследване, заключение и приложения.

Актуалността на темата е неоспорима, особено в съвременната бизнес среда, в която дигитализацията става съществен момент от управлението на всеки един проект. Разбирането на начина, по който мениджърите възприемат този процес, е от съществено значение за формирането на ефективни стратегии и решения.

Целта на разработката е формулирана правилно и е конкретизирана в 5 изследователски задачи, включително преглед на литературата, проучване относно потребителските нагласи и изисквания за ефективни договорни отношения по FIDIC и разработване на практически прототип на системата: „Дигитален FIDIC наръчник“.

Обектът на изследване са инвестиционните проекти в строителството, чиито договорни условия съответстват на стандартите на FIDIC, а предмет на изследване са възможностите за усъвършенстване на управлението на такива проекти в България.

Тезата на изследването е, че се очаква внедряването на дигитални решения при договарянето на инвестиционни проекти в строителството да разшири приложимостта на добрите практики в договорния процес и да повиши осведомеността, а оттам и увереността на участниците в строително-инвестиционното проектиране за работа с рамковите договори на FIDIC. Това следва да допринесе за намаляване на разходите на ресурси и време за заинтересованите страни, надграждайки досегашните нива на дигитализация на сектора в България в съответствие с принципите за устойчиво икономическо развитие.

В първа глава е направен теоретичен обзор и са описани етапите на инвестиционното проектиране и ролите на участниците в него. Подробно е представена същността на FIDIC. Направена е критична съпоставка между FIDIC и българското законодателство. Разгледани са практики от други европейски държави.

Във втора глава са представени използваните методи: анкета, дълбочинно интервю, етапи за разработване на дигитална система.

В трета глава е направено анкетно проучване с 154 респонденти (професионалисти и студенти). Интервю с експерт с дългогодишен опит и са идентифицирани основните бариери пред прилагането на FIDIC. На база на проучването са формулирани препоръки към образователната система.

В четвърта глава е представен авторски алгоритъм за дигитално приложение за договаряне по FIDIC. Описани са модулите на прототипа. Аprobацията е проведена със студенти в УАСГ и са направени подобрения.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В резултат на проведеното изследване са постигнати значими научни и научно-приложни резултати, които допринасят за развитието на теорията и практиката на управлението на инвестиционни проекти в строителството, с фокус върху прилагането на договорните условия на FIDIC в българския контекст.

Извършен е задълбочен теоретико-аналитичен преглед на нормативната уредба, практиките и договорните отношения при управление на строително-инвестиционни проекти в България, като са идентифицирани специфичните несъответствия, допълнения и допирни точки между стандартите на FIDIC и националната регулаторна рамка, в частност Закона за устройство на територията (ЗУТ). Анализът разкрива ролите, отговорностите и механизмите за разпределение на риска между основните участници в инвестиционния процес и аргументира възможността за съвместимо и функционално прилагане на FIDIC в българската практика.

Чрез проведено авторово емпирично изследване (анкетно проучване и дълбочинни интервюта) са анализирани нагласите, нивото на информираност и практическите затруднения на заинтересованите страни в строителния процес. На тази основа е научно обоснована необходимостта от подобряване на комуникацията, знанията и управленската култура при работа с договорите на FIDIC, както и от систематизиран подход при избора и прилагането им.

Разработен и концептуално аргументиран е алгоритмичен модел за подпомагане на управленските решения, свързани с договарянето по FIDIC, който формализира процеса на въвеждане, обработка и извличане на информация в зависимост от параметрите на конкретния строителен проект. Този модел има приносен характер в методологичен план, тъй като интегрира управленски, правни и проектни характеристики в единна логическа рамка.

Основният научно-приложен резултат е разработването на авторов прототип на дигитално приложение – „Дигитален FIDIC наръчник“, предназначен да подпомага управлението на инвестиционни проекти чрез улеснен достъп до договорните условия, процедурите и логиката на FIDIC, адаптирани към българската среда. Прототипът се отличава със структурирана база данни, модулен интерфейс и ясно дефинирани взаимовръзки между книгите, клаузите, процедурите и типовите документи.

Предложеното дигитално решение има практическа приложимост за широк кръг потребители – възложители, изпълнители, инженери, консултанти, студенти и преподаватели – и може да се използва както в реална професионална среда, така и с обучителна цел. Чрез алгоритмизиран избор на подходяща книга, визуализация на процедурите (вкл. решаване на спорове) и възможност за обвързване с националната нормативна рамка, прототипът допринася за по-ефективно управление на договорните отношения, риска и комуникацията в строителните проекти.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам така посочените приноса и считам, че са лично дело на докторанта, а именно:

1. На базата на осъществен широкоспектърен обзор на нормативната уредба и практиката на строително-инвестиционните проекти в България са идентифицирани спецификите при прилагането на стандартите на FIDIC спрямо регулациите по ЗУТ, ключовите роли в този процес и съответните обвързващи механизми.
2. Чрез авторово емпирично изследване са проучени нагласите на заинтересовани лица и е обоснована потребността от създаване на ефективни връзки и комуникация между заинтересованите страни в строителния процес, както и от повишаване на тяхната информираност относно спецификите на прилагане на FIDIC.
3. Дефиниран е алгоритъм, заложен като основа за прототипната система, указващ начина на входиране на данни, тяхната обработка и извличането на нова информация за управленските процеси.
4. Разработен е авторов прототип на дигитално приложение със структуриран интерфейс, адаптиран за приложение от различни категории потребители. Модулите и взаимовръзките в предложената структура на база данни са изградени на основата на проведените първични и вторични проучвания в дисертационния труд.
5. На база на резултати от проведено пилотно изследване сред потенциални потребители на прототипа е извлечена обратна връзка, използвана за подобряване на приложимостта и адаптивността на прототипа спрямо нуждите на потребителите.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертанта е представил три публикации по труда в престижно списание и на международни конференции, което подчертава високото

качество и значението на изследването за управленската наука. Тези публикации представят съществени части на дисертационното изследване и дават възможност на широката научна общност да се запознае с резултатите от него.

6. Оценка на автореферата

Към дисертацията е представен автореферат в обем от 54 страници. В него коректно и достатъчно прецизно е отразено съдържанието на дисертационния труд. В автореферата се открояват и най-важните моменти от направеното изследване. Точно са представени приносите на докторанта.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Препоръчвам дисертационния труд да бъде издаден, за да може по-широка общност от специалисти да се запознае с него.

8. Заключение

В заключение може да се каже, че дисертационният труд притежава всички необходими атрибути на научна разработка. Докторантът познава и анализира литературата по темата, може да формулира изследователски проблеми, да систематизира класическите и новите теории и концепции, да конструира изследователски апарат, да провежда емпирично изследване и да обосновава предложения за подобрене на съществуващата практика. Гореизложеното ми дава основание за положителна оценка, че дисертационният труд със заглавие **„Усъвършенстване на управлението на инвестиционни проекти в строителството“** и автор Анна-Мария Вълкова съответства на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и на Правилника за учебната дейност в УНСС, част 3-та, поради което ще гласувам „за“ на Ана-Мария Вълкова да бъде присъдена ОНС доктор по *професионално направление 3.7. Администрация и управление* (Проектно управление).

05.05.2026 г.

Проф. д-р Цветана Стоянова:

София

/...../

OPINION

From: *Prof. Dr. Tsvetana Aleksandrova Stoyanova - Department of Management, UNWE - Sofia, scientific specialty "Social Management", professional field 3.7. Administration and Management*

Subject: dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor" in the professional field 3.7. Administration and Management (Project Management) at the University of National and World Economy

Author of the dissertation: *Ana-Maria Valkova*

Topic of the dissertation: *Improving the management of investment projects in construction*

Reason for submitting the opinion: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation work according to Order No. 953/31.03.2026 of the Rector of the UNWE.

9. Information about the dissertation candidate

The dissertation candidate studied under the doctoral program at *the Department of Management, Faculty of Management and Administration of the UNWE in the scientific specialty "Project Management"* in accordance with the Order of the Rector of the UNWE No. 1113/28.04.2023. The training was carried out in *a free form* during the period 04.2023-03.2026.

10. General characteristics of the presented dissertation work

The dissertation, entitled "**Improving the Management of Investment Projects in Construction**", is an in-depth study dedicated to an important aspect of management theory and practice. It has a total volume of 173 pages and is structured logically and consistently following the classical structure: introduction, theoretical overview, methodology, empirical study, conclusion and applications.

The relevance of the topic is undeniable, especially in the modern business environment, where digitalization is becoming an essential part of every project management. Understanding how managers perceive this process is essential for forming effective strategies and solutions.

The purpose of the development is formulated correctly and is specified in 5 research tasks, including a literature review, a study of user attitudes and requirements for effective contractual relations under FIDIC , and the development of a practical prototype of the system: "Digital FIDIC Handbook".

The object of research is investment projects in construction, whose contractual conditions comply with FIDIC standards, and the subject of research is the possibilities for improving the management of such projects in Bulgaria.

The thesis of the study is that the implementation of digital solutions in the negotiation of investment projects in construction is expected to expand the applicability of good practices in the contractual process and increase the awareness, and hence the confidence, of participants in construction and investment design in working with FIDIC framework contracts. This should contribute to reducing the cost of resources and time for stakeholders, building on the current levels of digitalization of the sector in Bulgaria in accordance with the principles of sustainable economic development.

The first chapter provides a theoretical overview and describes the stages of investment design and the roles of the participants in it. The essence of FIDIC is presented in detail. A critical comparison is made between FIDIC and Bulgarian legislation. Practices from other European countries are examined.

The second chapter presents the methods used: survey, in-depth interview, stages of developing a digital system.

In the third chapter, a survey was conducted with 154 respondents (professionals and students). An interview with an expert with many years of experience was conducted and the main barriers to the implementation of FIDIC were identified. Based on the survey, recommendations were formulated for the education system.

In the fourth chapter, an author's algorithm for a digital application for FIDIC negotiation is presented. The modules of the prototype are described. The approbation was carried out with students at UACEG and improvements were made.

11.Evaluation of the obtained scientific and applied scientific results

Scientific and scientifically -applied results have been achieved , which contribute to the development of the theory and practice of investment project management in construction, with a focus on the application of FIDIC contract conditions in the Bulgarian context.

An in-depth theoretical and analytical review of the regulatory framework, practices and contractual relations in the management of construction and investment projects in Bulgaria has been carried out , **identifying the specific inconsistencies, additions and points of contact** between the FIDIC standards and the national regulatory framework, in particular the Spatial Planning Act (SPA). The analysis reveals the roles, responsibilities and mechanisms for risk allocation between the main participants in the investment process and argues for the possibility of **a compatible and functional application of FIDIC in Bulgarian practice** .

Through **an empirical study conducted by the author** (survey and in-depth interviews), the attitudes, level of awareness and practical difficulties of stakeholders in the construction process have been analyzed. On this basis, the need for improving communication, knowledge and management culture when working with FIDIC contracts, as well as for a systematized approach to their selection and implementation, has been **scientifically substantiated** .

An algorithmic model for supporting management decisions related to FIDIC contracting has been developed and conceptually argued , which formalizes the process of entering, processing and extracting information depending on the parameters of the specific construction project. This model has a methodological contribution, as it integrates management, legal and design characteristics into a single logical framework.

The main scientific -applied result is **the development of an author's prototype of a digital application - "Digital FIDIC Handbook"** , designed to support the management of investment projects through easier access to the contractual conditions, procedures and logic of FIDIC, adapted to the Bulgarian environment. The prototype is distinguished by a structured database, a modular interface and clearly defined interrelationships between the books, clauses, procedures and standard documents.

The proposed digital solution has **practical applicability for a wide range of users** – clients, contractors, engineers, consultants, students and teachers – and can be used both in a real professional environment and for educational purposes. Through algorithmic selection of an appropriate book, visualization of procedures (including dispute resolution) and the ability to link to the national regulatory framework, the prototype contributes to **more effective management of contractual relations, risk and communication** in construction projects.

12.Evaluation of scientific and applied scientific contributions

I accept the contributions thus indicated and consider them to be the personal work of the doctoral student, namely:

6. Based on a broad-spectrum review of the regulatory framework and practice of construction and investment projects in Bulgaria, the specifics of the application of FIDIC standards to the regulations on the ZTA, the key roles in this process and the relevant binding mechanisms have been identified.
7. Through the author's empirical research, the attitudes of stakeholders have been studied and the need to create effective connections and communication between stakeholders in the construction process, as well as to increase their awareness of the specifics of FIDIC implementation, has been substantiated.
8. An algorithm has been defined, laid out as the basis for the prototype system, indicating the method of data entry, its processing, and the extraction of new information for management processes.
9. An author's prototype of a digital application with a structured interface, adapted for use by different categories of users, has been developed. The modules and interconnections in the proposed database structure are built on the basis of the primary and secondary research conducted in the dissertation.
10. Based on the results of a pilot study conducted among potential users of the prototype, feedback was extracted and used to improve the applicability and adaptability of the prototype to user needs.

13. Evaluation of dissertation publications

The dissertation candidate has presented three publications on the work in a prestigious journal and at international conferences, which underlines the high quality and importance of the research for management science. These publications present essential parts of the dissertation research and enable the wider scientific community to become familiar with its results.

14. Evaluation of the Abstract

A 54-page abstract is submitted with the dissertation. It correctly and precisely reflects the content of the dissertation work. The abstract also highlights the most important moments of the research conducted. The contributions of the doctoral student are accurately presented.

15. Critical Notes and Recommendations

It is recommended that the dissertation be published to allow a broader community of specialists to benefit from its findings.

16. Conclusion

In conclusion, it can be said that the dissertation work has all the necessary attributes of a scientific work. The doctoral student knows and analyzes the literature on the topic, can formulate research problems, systematize classical and new theories and concepts, construct a research apparatus, conduct empirical research and substantiate proposals for improving existing practice. The above gives me grounds for a positive assessment that the dissertation work with the title " **Improvement of the management of investment projects in construction** " and author Anna-Maria Valkova complies with the requirements of the Law on the Management of Investment Projects in Construction, the Regulations for its application and the Regulations for Educational Activities at the University of National and World Economy , Part 3, which is why I will vote "for" Ana-Maria Valkova to be awarded the Doctor in *professional field 3.7. Administration and Management* (Project Management).

05.05.2026
Sofia

Prof. Dr. Tsvetana Stoyanova